

Владан Јончић

Правни факултет, Универзитет у Београду

ПРАВНИ СМИСАО ОРУЖАНИХ СУКОБА У ПРОЦЕСУ ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА

Сажетак

У доктрини међународног права је крајем 19. и почетком 20. века извршена је подела оружаних сукоба на међународне и унутрашње. Сврха је била да се норме међународног права (пре свега ратног права) искључиво примењују у међународним ратовима. Чврсто утемељено схватање у доктрини државног суверенитета није дозвољавало да се норме међународног права примењују у унутрашњим побунама и грађанским ратовима. Током 20. века међународно право, пре свега међународно хуманитарно право, проширило је делимично поље дејства и на унутрашње сукобе. Основна теза у овом чланку је да се прикаже тренутно стање у теорији и практичној примени међународног права оружаних сукоба у међународним и немеђународним оружаним сукобима и проблеми са њиховом применом, као и утицај ове поделе на европске интеграције. Питање да ли ова подела има значај за даље интеграције и међусобне однос европских држава. Резултати истраживања показују да ова подела, иако има тенденцију губљења, има значај. То посебно долази до изражаја у току процеса интеграција у Европи и нових наговештаја међуконтиненталних повезивања држава (евро-азијска сарадња држава).

Са друге стране процеси интеграција носе и ризик да се реализује намера о добрим односима у интегрисаним заједницама. Случајеви као што је разбијање СФР Југославије, насилна сецесијом Космета од Р. Србије и грађански рат у Украјини указују на опасност од грешака у поступцима процеса интеграција у Европи.

Кључне речи: Оружани сукоби, међународно право оружаних сукоба, међународно хуманитарно право, европске интеграције, Женевске конвенције, Протокол I и II

ПОДЕЛА ОРУЖАНИХ СУКОБА

Подела оружаних сукоба у међународном праву на унутрашње и међународне успостављена је у доктрини међународног права крајем 19. и током 20. века, а посебно после Другог светског рата. Интензиван развој међународног права успостављен на традиционалним принципима и модификован савременим тенденцијама у регулисању политике силе донео је, уз утицај праксе, успостављање међународноправних норми које ће правити разлику између унутрашњих немира и сукоба и међународних (међудржавних) оружаних сукоба (ратова). Тај тренд је посебно интензиван у времену после шездесетих и седамдесетих година 20. века. Подела на међународне и унутрашње оружане сукобе у међународном праву оружаних сукоба утемељена је Женевским конвенцијама о заштити жртава оружаних сукоба из 1949. године и Допунским протоколима из 1977. године, као и другим међународним инструментима. Посебну потврду дала је пракса међународног правосудја. Пораст унутрашњих оружаних сукоба у периоду антиколонијалних и националноослободилачких ратова у другој половини 20. века утицао је да се у одређеним типовима унутрашњих сукоба прихвати и озакони примена међународног права као што се примењује у међународним сукобима.¹⁾ Успостављање и развој ових норми које регулишу заштиту људских права у оружаним сукобима директно утиче и на даље процесе интеграције и развоја у Европи у оквиру пројекта Европска унија као и преко регионалних организација у циљу заштите светског мира. Теза постављена у доктрини међународних односа да се смањује могућност конфликта ако се успостављају разни облици сарадње и повезивања између држава изражени у оквиру тезе овим добија и практичан доказ.²⁾

Опште прихваћена подела оружаних сукоба на унутрашње, мешовите и међународне у пракси и доктрини почела је да бледи под утицајем неких схватања у доктрини крајем 20. и почетком 21.

1) ICCR, *Final Records*, Vol. II B, pp. 325-327, 332-333; *Resolution OUN 2625 (XXV)*; R., Allan, *Wars of National Liberation – International or Non-International Armed Conflicts?*, Instant Research on Peace and Violence, 1974, p. 34; Seyerst Finn, *United Nations Forces in the Law of Peace and War*, Leyden, 1966, pp. 615-619; Владан Јончић, *Трећа Женевска конвенција – Практична примена и утицај на Протоколе I и II*, Досије, Београд, 2004, стр. 187-103.

2) Теорија функционализма у међународним односима. Ch. Pentland, *International Theory and European Integration*, New York, 1973, p. 65; (Преузето: Брано Ракић, *Остваривање мира преко међународног организовања и интегрисања држава*, Правни факултет, Београд, 2009); Бранко Ракић, *Остваривање мира преко међународног организовања и интегрисања држава*, Правни факултет, Београд, 2009, стр. 87-101.

века.³⁾ Са једне стране је јасна намера да се изгуби разлика између међународних и унутрашњих сукоба како би се несметано применила правила међународног хуманитарног права у тим сукобима. Са друге стране да се ограничи суверенитет држава на чијим територијама избијају устанци најчешће са тежњом да се правно подржи отцепљење дела територије те државе или дестабилизује легална власт. Додуше, све се то чини под изговором заштите људских права на тој територији и спречавањем „хуманитарне катастрофе“ у тим земљама. Овим аргументима је на изванредан начин избегнута јасна забрана интервенција из чл. 3. Допунског протокола на Женевске конвенције из 1977. године (Протокол II). Оваквом тенденцијом омогућава се већи утицај међународног хуманитарног права и боља заштита угрожених категорија лица, али појављује и његова лоша страна. Омогућава се већи степен кршења основних права држава, пре свега право на сувереност.

ПРАВНИ АСПЕКТИ И ПОСЛЕДИЦЕ ПОДЕЛЕ ОРУЖАНИХ СУКОБА

Да би се уопште могло да примени међународно право неопходно је да постоји оружани сукоб, што је један од основних политичких и правних услова за примену међународног права. Правно утврдити да ли постоји или не постоји оружани сукоб основни је проблем тумачења у пракси. Када су у питању унутрашњи сукоби уочена је пракса да државе у којима наступе оружане побуне избегавају да признају да постоји оружани сукоб на њеној територији. У случају међудржавних конфликта државе избегавају да признају да су у рату. Разлог овог одбијања је да не би дошле под удар когентне норме о забрани рата, односно забрани решавања спорова путем силе. Могло би да се покрене питање ко је започео рат и да се утврђује питање агресије. Зато су државе у посезању за применом оружане силе после Другог светског рата у пракси усавршиле методе избегавања међудржавних конфликта, а да се не може прецизно да утврди ко је започео рат.

Нејасноће су присутне иако су одредбе Женевских конвенција из 1949. године, Протокола на Женевске конвенције из 1977. године, Коментара Нацрта правила о преступима против мира и

3) *Yearbook of the Institute of International Law*, Martinus Nijhoff Publishers, 68-I, 1999; *Abi-Saab*, Cf., *Annuaire de l'Institut de Droit International*, Institute of International Law, 68-I, 1999, p. 282; *Ditrich Schindler*, „l' Annuaire de l' Institut de Droit international (Annuaire)“, Centenary session, *Institut de Droit international*, Roma, 1973, Vol. 55, pp. 514-515.

безбедности човечанства, који је донела Комисија за међународно право Генералне скупштине ОУН 1951. године⁴⁾ и Конвенције о заштити културних добара, донете у Хагу 1954. године (чл. 18)⁵⁾, посебно ставови у доктрини, доста јасни по овом питању.⁶⁾ Међутим, подробнија анализа ових одредаба указује да су присутне дилеме и непрецизности у појединим члановима поменутих међународних инструмената.

Друго питање како направити разлику између међународних, унутрашњих и мешовитих оружаних сукоба. У доктрини је скоро јединствен став да се под међународним оружаним сукобима подразумевају *de facto* сукоби са применом оружја између држава, односно Високих страна уговорница, како их дефинишу Женевске конвенције из 1949. године (чл. 2). Конвенцијама из 1949. године уведен је концепт оружаног конфликта да би се осигурала применљивост Конвенција на непријатељства у којима није формално признато ратно стање. Дакле, није потребно да се објави рат да би се испунио услов да постоји или је успостављено ратно стање тј. оружани сукоб. У доктрини се иначе тумачи да је међународни оружани сукоб на првом месту фактичко стање, а не намера страна које у њему учествују.⁷⁾ Фактичко стање узимају у обзир и шта више потврђују Женевске конвенције из 1949. године јер изричито помињу ситуацију када једна страна учесница оружаног сукоба не признаје постојање ратног стања. Значи претпоставља се несагласност која може да настане између држава и која може да доведе до интервенције припадника оружаних снага, чак и ако једна страна пориче постојање ратног стања. Из тога се може закључити, а на то указују и Коментари на Женевске конвенције, да је за постојање рата или сваког другог оружаног сукоба довољно и само *de facto*

4) UN Work of ILC, 1972, pp. 27–29

5) Conference Intergouvernementale sur la Protection des Biens Cultures en Cas de Conflit Arme, acte s de la Conference (1961), pp. 186–188, 291, 396.

6) ICRC, *Commentary III Geneva convention relative to the treatment of prisoners of war*, ICRC, 1960, p. 23; Academy of Sciences of the USSR, *International Law*, p. 420; А., Н., Вылегжанина, (ред.), *Международное право*, Университеты России, Москва, 2009. стр. 623-624; Finn Seyersted, *United Nations Forces in the Law of Peace and War*, A. W. Sijthoff, 1966, p. 216; J., Pictet, *Humanitarian Law and the Protection of War Victims*, Leyden, 1975, p. 50; Hans Kelsen, / R., W., Tucker, *Principles of International Law*, Rinehart, New York, 1966, p. 126 (note 122); Myres., S., McDougal, / P., Feliciano, *Law and Minimum World Public Order*, New Haven, London, 1961, p. 73, (note 177); Baxter Richard, „The Definition of War”, *16 Revue egyptienne de droit international*, vol.16, P., I, Cairo, 1960, p. 5; G.I.A., Drraper, *The Geneva Conventions of 1949*, 1 Recceuil des Cours, 59, (1965), Vol. I, p. 73; D., Schindler, „Die Anwendung der Genfer Rotkreuzabkommen seit 1949.”, *22 Schweizerische Jahrbuch für Internationales Resht*, Zürich, 1965, p. 78.

7) Dan Dinh, et al. *Droit international public*. Paris, 2002, p. 963.

непријатељство⁸⁾. Анализом ових одредаба долази се до закључка да нема значаја време трајања сукоба, број учесника сукоба, број страдалих у њему, ни величина простора на коме се изводе борбена дејства. Довољно је да се у таквом сукобу појави питање заштите заштићених лица (ратни заробљеници, рањеници, бродоломници, страдање цивила повреде метода ратовања или употреба недозвољених ратних средстава) па да се покрене систем заштите гарантован међународним правом оружаних сукоба, односно, међународним хуманитарним правом. Може се догодити да и није било борбених дејстава, али да се појавила потреба за заштитом лица која помињу Конвенције и Протоколи (појава ратних заробљеника) па да се сматра да постоји оружани сукоб.⁹⁾

Појава антиколонијалних и националноослободилачких ратова после Другог светског рата у другој половини 20. века утицали су да се питање међународноправне заштите лица у тим сукобима стави под међународноправне норме и да се такви сукоби третирају као међународни.¹⁰⁾ У почетку су ови ратови третирани као унутрашњи, тј. као оружане побуне у колонијалним прекоморским територијама. Касније, под утицајем и на притисак светског мњења и међународних организација, постепено се напушта овај концепт и прихвата схватање да су се ти сукоби интернационализовали и прерасли у међународне. Тако су у групу међународних (међудржавних) оружаних сукоба сврстани антиколонијални и националноослободилачки ратови којима се легализују оружани сукоби који се воде ради остваривања права на самоопредељење. По том основу је уведена минимална заштита лица и објеката. Начињен је заокрет у тумачењу легалности учесника тих оружаних сукоба. Устаницима је признат статус легалних бораца под заштитом института „борци за слободу“, али не и заштита која се пружа легалним борцима у међународним оружаним сукобима.

Крај 20. века донео је још једну новину у пракси оружаних сукоба. Са коренитим променама у међународним односима у последњој деценији 20. века настају и промене у оружаним сукобима где доминирају борбена дејства у већини случајева на територијама држава у виду побуна. Поново је међународно право оружаних сукоба и посебно његов део, који се односи на заштиту лица и објеката, међународно хуманитарно право, дошло у ситуацију

8) ICRC, *Commentary III, Op. cit.*, p. 23.

9) *Ibid.*, p. 23.

10) Владан Јончић, *Op. cit.*, стр. 172-173, 177-178; Erich Benvenisti, „Water conflicts during the occupation of Iraq“, *American Journal of international law*, The American Society of International Law, 2003, 94 (4), pp. 861.

непримене, односно, примене скопчане са великим проблемима.¹¹⁾ С обзиром да су то били сукоби унутар држава, а нису колоније, поставило се питање како, на који начин и у ком моменту може да међународно хуманитарно право ступи у дејство и који је то орган који ће ту одлуку донети у циљу хуманитарне заштите.¹²⁾ Питање је остало отвореним до данас. Проблем је био јасног дефинисања унутрашњих сукоба и његове одвојености од међународних сукоба.

Уобичајено је да се под појмом унутрашњи оружани сукоби или немеђународни оружани сукоби подразумевају оружана дејства између једне државе (њене власти) са једне стране и устаника (побуњеника) са друге на подручју те државе. Под овим оружаним сукобима се не сматрају сукоби који се води на основу права народа на самоопредељење. У теорији се ови сукоби могу наћи под називом унутрашњи или грађански ратови. Циљ побуњеника (устаника) је да преузму власт, стекну аутономију унутар државе или пак стварање сопствене државе. Под овим сукобима подразумевају се спорадични акти насиља од стране екстремистичких група, атентати, изоловани напади појединих побуњеничких група, итд. Да би се један оружани сукоб могао да третира као унутрашњи потребно је да се предузму такви насилнички акти од стране организованих група које имају организацију, да су те групе у већем броју и да контролишу један део територије државе против које су се побунили. Дакле, неопходно је да се испуне услови предвиђени у заједничком члану 3. Женевских конвенција из 1949. године („минијатурна конвенција“), интензитет сукоба и организованост побуњеника. На ово указују и судска пракса Хашког трибунала и тумачења судија овог Трибунала.¹³⁾ Неиспуњење ових услова квалификује побуњеничке групе као разбојнике или терористе, а њихове активности сврстава у неорганизовану, краткотрајну побуну и разбојништво. Такве активности не могу да подлегну под заштиту међународног хуманитарног права. Њихова заштита остаје под општим принципима и правилима људских права гарантованих ме-

11) Carl Greenwood, „Historical development and legal basis“, (Fleck D., ed), *The Handbook of international humanitarian law*, Oxford university press, Oxford, 2009, p. 25.

12) Тако и: Vite Sylvain, „Typology of armed conflicts in international humanitarian law: legal concepts and actual situations“, *International Review of the Red Cross*, 91, Geneve, 2009, p. 94.

13) Првостепена пресуда у предмету Тадић, пар. 562, (Prosecutor v. Duško Tadić, Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction, IT-94-1-AR72, October, 1995) и Делалић, Муџић, Делић, Ланцо, пар. 184. (Prosecutor, v. Zejnil Delalić, Zdravko Mučić, Hazim Delić and Esad Landžo, Judgement in the Trial Chamber, IT-96-21-T, November 1998).

ђународним инструментима и законима земље против које су се побунили.

Концепт међународних оружаних сукоба проширен је доношењем Протокола I из 1977. године јер су под овај појам уведени и националноослободилачки и антиколонијални ратови. Легализацијом ових ратова уведен је и институт „борци за слободу“ и заштићена је категорија учесника ових сукоба који се боре на страни антиколонијалних и националноослободилачких покрета.¹⁴⁾ Протокол II из 1977. године донео је још веће измене по питању немеђународних оружаних сукоба. Члан 1. став 1. Протокола II увео је четири нова услова која ће изменити дотадашње схватање о одређивању статуса оружаног сукоба. То су: обавеза да се сукоб одвија између њених оружаних снага и побуњеничких група или других организованих наоружаних група, да побуњеничке снаге врше контролу над делом територије која им омогућава да изводе непрекидне и усмерене операције, да се побуњеничке снаге налазе под одговорном командом и да побуњеничке снаге врше такву контролу која им омогућава да примењују Протокол II. Дакле, Протокол II је отишао корак даље у регулисању унутрашњих сукоба у односу на чл. 3. Женевских конвенција. Док члан 3. предвиђа минималне услове и заштиту и може се рећи да се односи на сукобе ниског интензитета, Протокол II регулише сукобе јачег интензитета са већим обимом заштите жртава унутрашњег сукоба.

Доношење Римског статута међународног кривичног суда додатно је усложнило ово питање. Римски статут кршење правила међународног права оружаних сукоба третира као ратни злочин (чл. 8. ст. 2. ц и д). У ставу 2. ц. се за ратни злочин проглашавају и кршења права заштићених лица у „унутрашњим немирима и сукобима, као што су побуне, појединачни и спорадични акти насиља или на други акте сличне природе“. Дакле, Статут попуњава празнину између члана 3. заједничког за Женевске конвенције из 1949. године и Протокола II по питању класификације немеђународних оружаних сукоба чиме ову разнолику и хетерогену категорију сукоба санкционише за повреде.

14) Res. OUN, 2621(XXV), *Programme of Action for the Full Implementation of the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples*; Res. OUN, 3103(XX-VII), *Basic Principles of the Legal status of the combatants, struggling against colonial and alien domination and Racist regimes*, R -2444 (XXIII); Зоран Андрић, *Међународни положај бораца за слободу*, Савремена администрација, Београд, 1977, стр. 26-28; Владан Јончић, *Међународно хуманитарно право*, Правни факултет, Београд, 2010, стр. 196-197; Владан Јончић, *Међународноправни статус учесника оружаних сукоба*, Правни факултет, Београд, 2012, стр. 112.

Између међународних и немеђународних оружаних сукоба постоји лепеза сукоба који су на граници између унутрашњег и међународног сукоба, односно имају елементе и једног и другог. Ради се о мешовитим сукобима, сукобима неутврђеног карактера и интернационализованим сукобима.

Мешовити сукоби су оружани сукоби који имају елементе унутрашњег и међународног оружаног сукоба. Ови сукоби обично започињу као унутрашњи између званичне легалне власти и побуњеника. Док се сукоб одвија између њих на сцену ступа унутрашње право уз неопходност поштовања људских права гарантованих међународним и унутрашњим инструментима из ове области и минимум међународног хуманитарног права гарантованих Протоколом II и заједничким чланом 3. за све Женевске конвенције из 1949. године. По правилу се овакви сукоби прошире укључивањем друге државе која улази у сукоб на страни побуњеника или активним учешћем треће државе на страни владе уз њен позив.¹⁵⁾ У случају да се трећа држава укључи на страни побуњеника, примењује се међународно право између треће државе и снага званичне владе. У случају да се трећа држава прикључи званичној власти између ње и побуњеника примењује се право за немеђународне сукобе.¹⁶⁾ Посебно је питање када се у унутрашњи сукоб укључе мировне (мултинационалне) снаге у току мировне операције, што само усложњава ово питање.

У доктрини међународног права не постоји општа сагласност у вези са класификацијом мешовитих сукоба и врстом примене међународног права у њима. Код једног броја теоретичара постоје оспоравања и сумње о правној заснованости мешовитих сукоба.¹⁷⁾ Неки од њих ове дилеме решавају тако што сматрају да све такве сукоби из разлога хуманости треба подвући под заштиту међународног хуманитарног права уз оградe везане за ограничења норми хуманитарног права.¹⁸⁾

15) Радослав Гађиновић, „Спољни неоружани облици угрожавања безбедносног капацитета државе“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, 1/2013, Београд, стр. 120-121.

16) Исто, Andrew J. Carswell, „Classifying the conflict: a soldier's dilemma“, *International Review of the Red Cross*, 91, Geneve, 2009, pp. 158-160.

17) Vite Sylvain, *Op. cit.*, 2009; Teodor Meron, „Classification of armed conflicts in the former Yugoslavia: Nicaragua's fallout“, *American journal of International law*, No. 92/1, Oxford University press, Oxford, 2002, pp. 236-243.

18) A., J., Carswell, „Classifying the conflict: a soldier's dilemma“, *International Review of the Red Cross*, 91, Geneve, 2009, pp. 143-161.

Доктрина мешовитих сукоба добила је нови замањ и накнадне коментаре у одлукама Хашког трибунала.¹⁹⁾ Тужитељ Трибунала је случају Тадић током целог поступка заступао схватање да се у сукобу у БиХ радило о међународном оружаном сукобу. Сам предмет даје податке да се у овом случају све време оперисало са три различита критеријума. По једном, сматрало се да су појединци или групе који нису били војно организовани и који су деловали као „фактички орган државе и да је нужно утврдити да је та држава издала конкретна упутства у вези са извршењем конкретних дела и да је та дела накнадно јавно подржала или одобрила“. По другом, довољно је било утврдити да су „оружане снаге, полицијске снаге или паравојне јединице деловале „*de facto*“ као тела те државе или да су биле под надзором општег карактера“ и трећи, да се приватна лица „асимилирана у тела државе због свог стварног понашања унутар државе и унутар државне структуре могу сматрати као „*de facto*“ органи државе, без обзира на евентуално постојање пута издатих од стране те државе“.²⁰⁾

ЕВЕНТУАЛНИ ЗНАЧАЈ ПОДЕЛЕ ОРУЖАНИХ СУКОБА НА ПРОЦЕСЕ ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА

Има ли практичног значаја ова подела на процесе интеграција у Европи? На први поглед изгледа да нема. Међутим, бриљива анализа открива да се кризна жаришта на тлу Европе нису потпуно угасила. Балканско кризно жариште познато од 19. века се после Првог светског рата притајило, иако је изгледало да се потпуно угасило. Последња деценија 20. века показала је да се у промењеним међународним односима и констелацији снага угашена жаришта могу да активирају, што се и догодило са Балканом. Разбијање Југославије праћено суровим грађанским ратовима на њеном тлу указао је на практичан значај поделе оружаних сукоба на међународне и немеђународне (унутрашње) са аспекта примене међународног права. Друго велико жариште које нема неку дугу историју, али се разгорело на тлу Европе јесте Украјина. Тренутно је тешко одредити његову будућност и могућност гашења, тј. налажења решења.

19) Види: Образложење Првостепене и Другостепене пресуде у предмету Тадић, пар. 569. – 608 (Opinion and Judgement in the Trial Chamber, IT-94-1-T, 7 May 1997) и пар. 86, (Judgement in the Appeals Chamber, IT-94-1-A, 15 July 1999).

20) Другостепена пресуда у предмету Тадић, пар. 117. – 124.

Ратови на просторима СФР Југославије и касније насилна сецесија Космета од Србије изнедрили су питање практичне примене међународног права тј. примене норми које се разликују, као што је изнето у претходном тексту, да ли су у питању унутрашњи сукоби или међународни. Покреће се питање да ли се међународна заједница може да укључи са мање или више ангажовања у ове сукобе. Добрим делом то зависи од тога да ли је сукоб добио такве размере да је прерастао оквире унутрашњег и да ли је на сцену ступило међународно право тј. да ли је унутрашњи сукоб достигао такав степен разорности да је неопходно да се примењују норме међународног права оружаних сукоба (норме хуманитарног права). Тако се у доктрини покренуло питање рата у Хрватској да ли у овом сукобу на сцену ступају правила за међународне сукобе или за унутрашње.²¹⁾ Процеси интеграција у југоисточној Европи добили су тужан и трагичан развој. Примена међународног права кроз призму примене правила на унутрашње и међународне сукобе у конкретном случају добила је више на политичкој тежини, а мање на правној. Рат и примена правила оружаних сукоба су се више сагледавали кроз политичку призму. На сцену је ступила примена политичких одлука, а не правна анализа и поступак на основу међународног права. Уместо да се процес интеграција у Европи развијао уз правила међународног права и начела Повеље ОУН, он је започет кроз правила ратног права и политичких уступака диктираних резултатима војних успеха на терену. Добро би било да се ишло овим путем. Нажалост, кренуло се правцем делимичне примене међународних правила уз прављење политичких и правних преседана и применом нових облика примене силе стварајући уз пут нове норме (кроз процес стварања обичајних норми) које су требале бити у сврху стварања правила за тзв. „Нови светски по-редак“.²²⁾

Делимична анализа решења из члана 1. став 1. Протокола II (четири нова услова која ће изменити дотадашње схватање о одређивању статуса оружаног сукоба)²³⁾ указују да се мало водило ра-

21) Andrew J. Carswell, *Op. cit.*, pp.154-155.

22) Душан Николиш, „Ратовање без рата – будућност (идела) америчке доминације светом“, *Српска политичка мисао*, 1/2012, Институт за политичке студије, Београд, 2012, стр. 105-106, 113-120, 127.

23) Основни услови по Протоколу су: обавеза да се сукоб одвија између њених оружаних снага и побуњеничких група или других организованих наоружаних група, да побуњеничке снаге врше контролу над делом територије која им омогућава да изводе непрекидне и усмерене операције, да се побуњеничке снаге налазе под одговорном командом и да побуњеничке снаге врше такву контролу која им омогућава да примењују Протокол II.члана из Протокола од 1977. године

чуна о правним аргументима, а много више о фактичком стању на терену и реализацији намере да се постигну зацртани војно-стратешки циљеви. Право је било гурнуто у страну.

Постоји ли нова шанса за исправљање ових грешака? Сукоб у Украјини ствара услове да се процес интеграција у Европи изврши постепено и делимично управо из геостратешких разлога, имајући у виду и интересе Руске федерације. Сукоб који се распламсао је за сада још увек у категорији немеђународних сукоба. Међутим, протеклом времена и распламсавањем борбених дејстава као и захватањем све већег простора и мешањем других држава под изговором спречавања хуманитарне катастрофе, прети да прерасте у мешовити. У којој мери ће почети да се примењују правила за међународне сукобе нема од правила која регулишу ове сукобе, већ од политичке снаге и воље спољних актера сукоба.

Укључивање других држава у унутрашње сукобе са оправданим или неоправданим изговором аутоматски повлачи и примену правила међународног права оружаних сукоба. Њихова примена може почети и пре него што се ангажује нека трећа страна, довољно је да се сукоб распламса до мере које предвиђа чл. 1. Протокола II као услов примене међународног права у том сукобу.

Процеси интеграција у Европи имају претпоставку да повезивање држава има за циљ мирољубиву сарадњу и очување мира и да представљају пут ка превазилажењу затегнутости и решавања евентуалних спорова између држава. Међутим, постоји и рескир да се то не оствари. Објективни чинилац јесу различитости у културном, политичком, економском и безбедносном аспекту, што крије опасност да понекад ти различити интереси компликују јединствену политику заједнице.²⁴⁾ Ратови на просторима СФР Југославије су у пракси доказали да рескир постоји и да се све извргне у своју супротност. Сукоб у Украјини указује да процес интеграција у Европи носи и друге ризике. Проглашавање неког унутрашњег сукоба да је прерастао обичне немире и појединачне акте насиља (како то прецизира чл. 1. Протокола I и чл. 3. заједнички за све женевске конвенције из 1949. године) и да на сцену ступа примена међународног хуманитарног права само компликује и онако сложenu ситуацију. Овим се отвара могућност страног мешања у унутрашње ствари држава под изговором заштите људских права у тој земљи. Учињени преседани у случају Космета од стране међународне заједнице отворили су могућност да се слично поступи и

24) Зоран Драгишић, „Процес европских интеграција и национална безбедност Србије“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, 2/2013, Београд, 2013, стр.175.

у Украјини. Прекид преговора о поступку пријема Украјине у ЕУ, на супрот договора између Руске федерације са једне стране и чланица ЕУ и САД, са друге, је изазвало побуну која се завршила пре вратом (подупртим од стране спољног фактора) у пролеће 2014. године. На ове догађаје реаговало је становништво југоисточног дела Украјине у виду побуне, што је све изазвало грађански рат који још увек траје. Снаге Доњецке и Луганске војске у више су наврата давале изјаве да ће у сукобима поштовати међународно хуманитарно право. Званична украјинска власт се о томе није изјашњавала, али је истицала да ће оштро применити кривични законик. Дакле примениће само унутрашње право.

Поменути случајеви не би требало да утичу да се напусти напор да се поштује међународно право и у међународним и у унутрашњим оружаним сукобима. Истовремено не треба одустајати од предузимања активности на плану интеграције на другим основама уз поштовање суверенитета и територијалног интегритета држава чланица интеграција. Неопходно је приступити вишесмерним процесима интеграција и сарадње, а не само у једном правцу. Појава политичке и економске сарадње евро-азијских земаља која претходи процесу међуконтиненталних интеграција указује да постоје и други модалитети сарадње. Разуме се да и ови процеси крију у себи опасност од спорова између држава. Подела оружаних сукоба на међународне и унутрашње добија нов значај. Теоријске расправе по овом питању тек ће се отворити. Овај чланак је мали прилог тој расправи.

ЛИТЕРАТУРА

- Abi-Saab, Cf., *Annuaire de l'Institut de Droit International*, Institute of International Law, 68-I, 1999.
- Academy of Sciences of the USSR, *International Law*.
- Allan Rosas., *Wars of National Liberation – International or Non-International Armed Conflicts?*, Instant Research on Peace and Violence, 1974.
- Андрић Зоран., *Међународни положај бораца за слободу*, Савремена администрација, Београд, 1977.
- Baxter Richard, „The Definition of War”, *16 Revue egyptienne de droit international*, Cairo, 1960.
- Benvenisti Erich., „Water conflicts during the occupation of Iraq“, *American journal of international law*, The American Society of International Law, 2003, 94 (4).
- Carswell, J., Andew, „Classifying the conflict: a soldier's dilemma“, *International Review of the Red Cross*, 91, Geneve, 2009.

- Conference Intergouvernementale sur la Protection des Biens Cultures en Cas de Conflit Arme, acte s de la Conference (1961).
- Dan Dinh, et al., *Droit international public*, Paris, 2002.
- Драгишић, Зоран, „Процес европских интеграција и национална безбедност Србије“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, 2/2013, Београд.
- Гаџиновић, Радослав „Спољни неоружани облици угрожавања безбедносног капацитета државе“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, 1/2013.
- G.I.A., Drraper, *The Geneva Conventions of 1949*, 1 Receuil des Cours, 59, Vol. I (1965).
- Greenwood Carl, „Historical development and legal basis“, (Fleck D., ed), *The Handbook of international humanitarian law*, Oxford university press, Oxford, 2009.
- ICCR, Final Records*, Vol. II B.
- ICRC, *Commentary III Geneva convention relative to the treatment of prisoners of war*, 1960.
- Judgement in the Appeals Chamber, IT-94-1-A, 15 July 1999.
- Јончић Владан, *Међународно хуманитарно право*, Правни факултет, Београд, 2010.
- Јончић Владан, *Међународноправни статус учесника оружаних сукоба*, Правни факултет, Београд, 2012.
- Јончић Владан, *Трећа Женевска конвенција – Практична примена и утицај на Протоколе I и II*, Досије, Београд, 2004.
- Hans Kelsen/ R., W., Tucker, *Principles of International Law*, Rinehart, New York, 1966.
- McDougal, Maikl.,/ Feliciano, P., *Law and Minimum World Public Order*, 1961.
- Meron Teodor, „Classification of armed conflicts in the former Yugoslavia: Nicaragua’s fallout“, *American journal of International law*, Vol. 92/2, Oxford University press, Oxford, 1998.
- Николиш, Душан, „Ратовање без рата – будућност (идела) америчке доминације светом“, *Српска политичка мисао*, 1/2012, Институт за политичке студије, Београд, 2012.
- Opinion and Judgement in the Trial Chamber, IT-94-1-T, 7 May 1997.
- Pentland, Christopher, *International Theory and European Integration*, New York, 1973.
- Pictet, Jean, *Humanitarian Law and the Protection of War Victims*, Leyden, 1975.
- Prosecutor v. Duško Tadić, Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction, IT-94-1-AR72, October, 1995.
- Prosecutor, v. Zejnil Delalić, Zdravko Mucić, Hazim Delić and Esad Landžo, Judgement in the Trial Chamber, IT-96-21-T, November 1998.
- Ракић Бранко, *Остваривање мира преко међународног организовања и интегрисања држава*, Београд, 2009.

Resolution OUN, 2625 (XXV).

Resolution, OUN, 2621(XXV), *Programme of Action for the Full Implementation of the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples.*

Resolution, OUN, 3103(XXVII), *Basic Principles of the Legal status of the combatants, struggling against colonial and alien domination and Racist regimes,* R -2444 (XXIII).

Schindler Ditrich, „Die Anwendung der Genfer Rotkreuzabkommen seit 1949.“, *22 Schweizerische Jahrbuch für Internationales Recht,* Zürich, 1965.

Schindler Ditrich, „L’Annuaire de l’Institut de Droit international (Annuaire), Century session“, *Institut de Droit international,* Roma, Vol. 55,1973.

Seyersted Finn, *United Nations Forces in the Law of Peace and War,* A. W. Sijthoff, Leyden, 1966.

Vite Sylvain, „Typology of armed conflicts in international humanitarian law: legal concepts and actual situations“, *International Review of the Red Cross,* 91, Geneve, 2009.

Yearbook of the Institute of International Law, Martinus Nijhoff Publishers, 68-I, 1999.

Vladan Joncic

LEGAL MEANING OF ARMED CONFLICTS IN THE EUROPEAN INTEGRATION PROCESS

Resume

The doctrine of international law in the late 19th and early 20th century, separate armed conflicts on international and internal (non-international). The purpose was to norms of international law (primarily law of war) only apply to international wars. Firmly grounded in the understanding of the doctrine of state sovereignty is not allowed to norms of international law applicable in internal rebellions and civil wars. During the 20th century, international law, especially international humanitarian law, extended the field of action and partly to internal conflicts. The main thesis of this article is to present the current state of theory and practical application of the international law of armed conflict in international and non-international armed conflicts and problems with their use, and the impact of this division on European integration. The question of whether this division has significance for the further integration and mutual relationship of European countries. The results show that this division, although there is a tendency of losing, has importance. To particularly evident during the integration process in Europe and new indications intercontinental connectivity state (Eurasian cooperation between states).

The processes of integration in Europe by the assumption that the connection state aims to peaceful cooperation and preservation of peace are the way to overcome tensions and resolve any disputes between states. However, there are also risking that this does not happen. Wars in SFR Yugoslavia in practice proved that it was not always so. The conflict in Ukraine shows that the process of integration in Europe and carries certain risks. Declaring an internal conflict outgrew ordinary unrest and individual acts of violence (as specified in Articles .1. Protocol I), and along comes the application of international humanitarian law only complicate the already complex situation. This raises the possibility of foreign interference under the pretext of protecting human rights in the internal affairs of states. Efforts precedents in the case of Kosovo by the international community have opened the possibility that a similar act and in Ukraine.

The above-mentioned cases should not affect to abandon the effort to respect international law and in international and in internal armed conflicts. At the same time should not give up on taking action with respect to integration on other grounds while respecting the sovereignty and territorial integrity of member states Integration. It is necessary to access the multi-process integration and cooperation, not only in one direction. The emergence of political and economic cooperation between the Euro-Asian countries preceding the intercontinental integration process indicates that there are other modalities of cooperation. It is understood that these processes are hiding themselves in danger of disputes between states. The division of the armed conflict on the international and internal gains new meaning. Theoretical discussions on this issue yet to be opened. This article is a small contribution to this debate.

Key words: Armed conflicts, International law of armed conflict, International humanitarian law, European integration, The Geneva Conventions, Protocols I and II

---

* Овај рад је примљен 30. децембра 2014. године а прихваћен за штампу на састанку Редакције 09. марта 2015. године.

